

دانشگاه

سمینار

موضوع:

بررسی جرم انتقال مال غیر و مقایسه آن با کلاهبرداری در حقوق کیفری ایران

استاد محترم :

دانشجو:

شما در حال حاضر نسخه رایگان این مقاله را در اختیار دارید که کامل نیست برای دریافت نسخه کامل (۳۴ صفحه) که به صورت فایل word و قابل ویرایش می باشد می توانید از لینک زیر اقدام کنید .

<http://www.khodkarabi.com/?p=۸۹۷>

بررسی جرم انتقال مال غیر و مقایسه آن با جرم کلاهبرداری در حقوق کیفری ایران

چکیده:

جرائم انتقال مال غیر یکی از صور خاص کلاهبرداری است. در طبقه‌بندی جرایم بر حسب موضوع، جزء جرایم علیه اموال به شمار می‌آید. هم اینک رکن قانونی این جرم را قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب ۵ و ۸ فروردین ۱۳۰۸ تشکیل می‌دهد. موضوع این جرم، مال اعم از منقول و غیر منقول و اعم از عین و منفعت می‌باشد. عمل مرتكب اعم از انتقال دهنده و منتقل الیه عبارتست از انجام معامله که به اعتبار معامل، می‌شود ایجاب، و به اعتبار متعامل، قبول، این جرم از جمله جرایم مقید به شمار می‌آید. اما ضرر بالقوه برای تحقق رکن مادی آن کفايت نموده و نیاز به ضرر بالفعل نیست. جرم انتقال مال غیر از جمله جرایم عمدی است. بنابراین برای اثبات تحقق جرم لازم است مسئولیت مرتكب اعم از معامل و متعامل محرز گردد. با توجه به قانون ۱۳۰۸ و رای وحدت رویه دیوان عالی کشور، مجازات جرم انتقال مال غیر تابع مجازات مصرحه در ماده یک قانون تشديد مجازات مرتكبین ارتشه احتلاس و کلاهبرداری است، اگر چه سایر آثار جرم کلاهبرداری همچون شروع مجرم کلاهبرداری به آن قابل تسری نمی‌باشد. اما بعضی از محاکم با اتخاذ رویه‌ای متفاوت کلیه آثار مربوط به جرم کلاهبرداری را قبل تسری به جرم انتقال مال غیر می‌دانند. با توجه به میزان مجازات قانونی، رسیدگی به اتهام جرم انتقال مال غیر در صلاحیت دادگاههای عمومی شهرستان یا بخش می‌باشد.

واژگان کلیدی:

صور خاص جرم کلاهبرداری، جرایم در حکم کلاهبرداری، معامله فضولی، معامله متقلبانه، مال غیر، مال مشاع

مقدمه

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول مختلف خود مالکیت مشروع را محترم شمرده است براساس اصل ۴۶ ق.ا. هر کسی مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ کس نمی تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند. ماده ۴۷ ق.ا. مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است ضوابط آن را قانون معین می کند. بشر موجودی است اجتماعی که تأمین نیازهای مختلف مادی و روانی او را بر آن واداشته که با سایر همنوعان خود زندگی کند.

زندگی اجتماعی نیازمند نظم است و قانون تأمین کننده نظم و حافظ آن می باشد. چرا که صرفاً به بیان حقوق یا تکالیف بسنده نموده و ضمانت های اجرایی خاصی را نیز پیش بینی نموده تا افراد را به متابعت از احکامی که مقرر می دارد، وادار نماید. ضمانت اجرایی کیفری یعنی کیفردادن مختلف از نظم عمومی که جزو شدیدترین ضمانت اجراهای رسمی محسوب شده، و قوانینی که چنین ضمانت اجرایی شدیدی را دارند؛ عنوان قوانین کیفری را به خود اختصاص داده اند.

بخش اول: جرم انتقال مال غیر

با عنایت به مالکیت شخصی و احترام به آن افراد در جامعه از یک تضمین برخوردارند یعنی از آنچه در اختیار دارند البته اشیاء و لوازمی که مشروع باشد قانونگذار به آن ارزش گذاشته و هر گونه تصرف و هجوم غیر نسبت به آن را جرم دانسته است و فرد مجرم را مجازات می کند انتخاب شدیدترین واکنش در مقابل نقض نظم عمومی و قوانین و مقررات جاری، اهمیت فوق العاده ارزش هایی که این قوانین برای حفظ آن ارزش ها وضع شده اند را بیان می نماید. علاوه بر آنکه شدت تخلف شخص خاطی را از دیدگاه قانونگذار که منعکس کننده خواست ها، ارزش ها، تمایلات و دیدگاه های جامعه است؛ نشان می دهد. در هر جامعه ای صیانت از حق مالکیت افراد بر اموال و حفظ اموال و ارزش های اقتصادی، همواره از چنان ارزش و اهمیت والا ی برخوردار می باشد که غالباً هر گونه تعدی و تجاوز علیه آنها، واکنش های کیفری و سرکوبگرانه ای را به همراه

دارد. به گونه‌ای که حتی در حقوق کیفری ایران که برگرفته از شرع می‌باشد، ارزش اموال همسان با جان انسانها آمده و یکسان دانسته شده است.

تعدی و تجاوز به حق مالکیت افراد بر اموال و ارزش‌های اقتصادی جامعه، می‌تواند به اشکال و صور مختلفی صورت پذیرد که در این میان اقدامات متقلبانه و مزورانه حجم قابل توجهی از اعمال مجرمانه علیه اموال را تشکیل می‌دهد.

چنین اقدامات متقلبانه علیه اموال و حقوق مالکانه نیز به نوبه خود در اشکال مختلفی نمودار می‌شود. جرم انتقال مال غیر، که انتقال دهنده بدون آنکه مالک مال باشد، یا اینکه دارای مجوز قانونی برای انتقال مال به ثالث باشد، بر خلاف واقع و به نحو متقلبانه خود را مالک یا دارای اختیار قانونی معرفی نموده و با قصد اضرار به غیر (مالک) اقدام به انتقال مال دیگری می‌کند، جزء یکی از قالب‌های متقلبانه تعدی و تجاوز به حق مالکیت و اموال به حساب می‌آید. از این رو ملاحظه می‌شود که همزمان با ایجاد نظام قانونمند در کشور، شاهد وضع مقرراتی تحت عنوان «قانون راجع به اشخاصی که مال غیر را انتقال می‌دهند و یا تملک می‌کنند و مجازات آنها» در تاریخ دوم جوزای ۱۳۰۲ و «قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند». به تاریخ دوم مرداد ۱۳۰۷، هستیم. در حالی که بیش از چند سال از وضع قانون مذکور نگذشته بود، به علت معایب و نواقصی موجود در این مقررات؛ در سال ۱۳۰۸ مقررات جامع و کامل‌تری تحت عنوان «قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر» به تصویب مجلس قانون‌گذاری وقت رسید. در این قانون، انتقال مال غیر به نحو مذکور مجرمانه تلقی شده و برای مرتکبین جرم، اعم از انتقال دهنده و انتقال گیرنده، خصامت اجرای کیفری خاصی تعیین و وضع گردیده است.

در این نوشتار موضوعات ماهوی و شکلی مربوط به جرم انتقال مال غیر در حقوق کیفری ایران مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

۱- ماهیت جرم

۱-۱) طبقه‌بندی حقوق جرم

جرائم انتقال مال غیر را باید جزء جرایم علیه اموال محسوب نمود. هر چند در فلسفه قانون گذاری این جرم، علاوه بر حمایت از اموال و حق مالکانه افراد، می‌توان توجه خاص مقتن به حفظ نظم و ثبات معاملات و در نتیجه ثبات نظام اقتصادی جامعه را نیز مشاهده نمود.

۱- طبقه‌بندی فقهی جرم

از لحاظ فقهی، جرم انتقال مال غیر را باید در ردیف جرایم مستوجب مجازات‌های تعزیری به حساب آورد. به این دلیل که این جرم دو خصوصیت ویژه جرایم تعزیری را دارد. با این توضیح که اولاً، انتقال متعلقانه مال غیر، در قالب بحث کلی «اکل مال به باطل» قرار می‌گیرد. بنابراین حرمت شرعی آن به استناد نص صریح آیات قرآن کریم و همچنین روایات وارده در این باب ثابت است. ثانیاً، مجازات خاصی برای این جرم از سوی شارع مقدس تعیین نشده و انتخاب آن به نظر قاضی واگذار شده است.

با توجه به تعزیری بودن جرم انتقال مال غیر، اصولاً کلیه آثار مجازات‌های تعزیری از جمله: امکان تعیین مجازات قانونی به صورت حداقل و حداقل، امکان اعمال قواعد مربوط به تعلیق تعقیب، تعلیق مجازات، تخفیف و تبدیل مجازات، آزادی مشروط، تشدید مجازات از حیث رعایت قواعد تکرار و تعدد جرم، عفو عمومی و عفو خصوصی و سایر آثار مربوط به مجازات‌های تعزیری در مورد مجازات جرم انتقال مال غیر نیز وجود خواهد داشت. مگر در مواردی که مقررات قانونی راجع به این جرم حکم دیگری در این خصوص مقرر نموده باشد.

۲- رکن قانونی جرم

مقررات «قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر» (مصوب ۵ و ۸ فروردین ۱۳۰۸) رکن قانونی جرم انتقال مال غیر را تشکیل می‌دهد. با تصویب این قانون آن قسمت از «قانون مجازات اشخاص که مال غیر را انتقال می‌دهند یا تملک می‌کنند» (مصطفوی دوم جوزای ۱۳۰۲) که قبل از تصویب قانون ۱۳۰۸ ناظر به جرم انتقال مال غیر بوده و رکن قانونی این جرم را تشکیل می‌داد، توسط قانون لاحق نسخ ضمنی شده است. بنابراین با وجود قانون اخیر التصویب، استناد به قانون سابق، در رابطه با آن قسمت که مربوط به جرم انتقال مال غیر است، فاقد وجہه قانونی بوده^۱ و اصلاحیه‌های به عمل آمده توسط قوانین مصوب در سال ۱۳۴۴ بر قانون مصوب ۱۳۰۲، به آن قسمت از قانون که خارج

۱- شعبه چهارم دیوان عالی کشور در این رابطه بیان داشته «... انتباط موضع با ماده ۳ قانون موقت راجع به اشخاص که مال غیر را انتقال یا تملک می‌کنند، مصوب ۱۳۰۲ اصلاحی ۱۳۴۴/۶/۴ صحیح نیست بلکه موضع با ماده ۱ قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب ۵ و ۸ فروردین ۱۳۰۸ انتباط دارد که جرم را کلاهبرداری محسوب نموده...» (رأی شماره ۱۳۰۸/۴/۷۴۱-۱۳۷۳/۴/۸ در مقام تجدیدنظر خواهی از رأی شماره ۱۳۷۳/۱۱/۲-۱۰۲ شعبه ۲ دادگاه کیفری شیراز).

موضوع جرم انتقال مال غیر است، ناظر می باشد. از سوی دیگر با توجه به رأی وحدت رویه شماره ۱۳۷۳/۹-۵۹۴ هیأت عمومی دیوان عالی کشور در خصوص قابل اعمال بودن مجازات مندرج در ماده یک قانون تشدید مجازات مرتكبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره مرتكبین جرم انتقال مال غیر، می توان گفت که رکن قانونی جرم انتقال مال غیر مرکب از دو قانون مصوب ۱۳۰۸ و ۱۳۶۷ می باشد.

این جرم از مهم ترین جرائم در حکم کلاهبرداری است و قانون گذار، آن را در مواد (۱) تا (۸) قانون انتقال مال غیر مصوب ۱۳۰۸ آورده است. دلیل اینکه قانون خاصی برای آن در نظر گرفته شده، این است که ماده (۲۳۸) قانون خاصی مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ اختصاص به جرم کلاهبرداری داشت و استناد به این ماده در صورتی صحیح بود که فعل ارتکابی، همه شرایط کلاهبرداری را داشته باشد اما در سال های ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ بردن مال غیر که گاهی شرایط کلاهبرداری را هم نداشت، شیوع پیدا کرد و قانون گذار چاره ای جز این ندید که برای مقابله با آن قانون خاصی وضع نماید و لذا در تاریخ ۱۳۰۸/۸/۵ قانونی را تحت عنوان «قانون راجع به انتقال مال غیر» در ۸ ماده به تصویب رساند و مجازات مرتكب را همان مجازات کلاهبرداری موضوع ماده (۲۳۸) قانون مجازات عمومی مقرر نمود.

ماده یک این قانون مقرر می دارد: «کسی که مال غیر را با علم به اینکه مال غیر است به نحوی از انجاء عیناً یا منفعتاً بدون مجوز قانونی به دیگری منتقل کند، کلاهبردار محسوب و مطابق ماده (۲۳۸) قانون مجازات عمومی محکوم می شود. همچنین است انتقال گیرنده که در حین معامله عالم به عدم مالکیت انتقال دهنده باشد. اگر مالک از وقوع معامله مطلع شده و تا یک ماه پس از حصول اطلاع اظهاریه برای ابلاغ به انتقال گیرنده و مطلع کردن او از مالکیت خود به اداره ثبت اسناد یا دفتر بدایت یا ملحیه یا یکی از دوایر دیگر دولتی تسلیم ننماید معاون جرم محسوب خواهد شد هر یک از دوایر و دفاتر فوق مکلفند در مقابل اظهاریه مالک، رسید داده و آن را بدون فوت وقت به طرف برسانند.»

همان گونه که ملاحظه می کنید این ماده به گونه ای تنظیم شده است که تحت شرایط خاصی سه نفر را قابل مجازات می داند: ۱- انتقال دهنده ۲- انتقال گیرنده ۳- مالک مال. (مالک وقتی قابل

مجازات است که از وقوع معامله آگاهی پیدا کند و تا یک ماه اطلاع ندهد. در این صورت به عنوان معاون جرم مجازات خواهد شد).

نکته اول این است که آیا تبصره یک ماده (۱) قانون تشدید مجازات مرتكبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ در خصوص موضوع انتقال مال غیر هم لازم الرعایه است یا نه؟ پاسخ این است که با توجه به اینکه انتقال مال غیر برابر ماده (۱) قانون راجع به انتقال مال غیر مصوب ۱۳۰۸، کلاهبرداری محسوب شده است و در جرم کلاهبرداری تبصره مذکور لازم الرعایه است، پس در جرم انتقال مال غیر نیز باید لازم الرعایه باشد.

نکته دیگر اینکه قانون گذار در این قانون، با تحقق شرایط مندرج در آن، انتقال دهنده و انتقال گیرنده را کلاهبردار محسوب کرده و به مجازات ماده (۲۳۸) ق.م.ع. مجازات انتقال مال غیر، همان مجازات مندرج در آن ماده بود. لیکن با تصویب ماده (۱۱۶) قانون مجازات اسلامی (قسمت تعزیرات) مصوب ۱۳۶۲ و نسخ قانون مجازات عمومی، مجازات مندرج در این ماده جایگزین مجازات مندرج در ماده (۲۳۸) ق.م.ع، شد و در خصوص انتقال مال غیر، بین قضات محاکم اختلاف نظر پیش آمد. عده ای معتقد بودند که قانون انتقال مال غیر، قانون خاص است و این قانون به قوت خود باقی است و مجازات عمومی با آمدن قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲ نسخ شده و عده ای دیگر معتقد بودند که ماده (۱۱۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲ جایگزین ماده (۲۳۸) قانون مجازات عمومی شده است. بنابراین مجازات قانون انتقال مال غیر از این تاریخ به بعد، مجازات مندرج در ماده (۱۱۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲ است.

این اختلاف نظر ادامه داشت تا در سال ۱۳۶۷ که یک بار دیگر مجازات کلاهبرداری با تصویب قانون تشدید مجازات مرتكبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری تغییر پیدا کرد و ماده یک این قانون جایگزین ماده (۱۱۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲ گردید و همچنان همان اختلاف نظر باقی بود که نهایتاً رأی وحدت رویه شماره ۵۹۴ - ۱۳۷۳/۹/۱ به اختلافات پایان داد و جرم انتقال مال غیر را از حیث مجازات مرتكبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری دانست و امروز همین قانون در خصوص انتقال مال غیر نیز لازم الاتّبع است و به عنوان عنصر قانونی انتقال مال غیر محسوب می‌گردد.

کسی که مالک یک دانگ مساع از منزلی است اگر همان یک دانگ را بفروشد ، آن عمل عنوان جزایی ندارد ولی اگر ب صورت مفروز یا معین یا اضافه بر سهم خود انتقال دهد یا قصد انتقال سهم شریک را داشته باشد ، عمل ارتکابی او انتقال مال غیر محسوب می گردد.

۳- رکن مادی جرم

۱- موضع جرم

انتقال مال غیر از دو جزء تشکیل می شود، جزء اول موضوع این جرم «مال» است. قانون سال ۱۳۰۸ به کلمه «مال» تصریح می نماید و همین مالیت داشتن موضوع جرم انتقال مال غیر که یکی از صور کلاهبرداری به شمار می رود از تفاوت های این جرم با سرقت می باشد. بنابراین موضوع جرم انتقال مال غیر شامل اشیاء فاقد ارزش اقتصادی نخواهد بود. جزء دوم موضوع جرم «تعلق به غیر» است. پس مانند سایر جرائم علیه اموال اولاً: لازم است مال موضوع جرم متعلق به خود شخص نباشد ثانیاً: ضروری است که این مال به شخص معینی اعم از حقیقی و حقوقی تعلق داشته باشد.

۱-۱) انواع مال: (الف) قانون مصوب ۱۳۰۸ تصریح می نماید که موضوع جرم انتقال مال غیر اعم از عین و منافع است، بنابراین صرف انتقال مال متعلق به غیر، به قصد اضرار و ایراد ضرر مالی موجب تحقق این جرم می شود.

ب) از اطلاق رکن قانونی جرم و همچنین رویه قضایی می توان استنباط نمود که موضوع این جرم هر دو دسته اموال منقول و غیر منقول را شامل می شود.^۱

ج) از آنجایی که از لحاظ رکن مادی، عمل مرتکب در جرم انتقال مال غیر صرفاً یک عمل حقوقی بوده که به صورت انجام معامله در عالم مادی نمایان می شود، بنابراین علی الظاهر موضوع این جرم می تواند هر دو دسته اموال مادی و اموال غیر مادی را شامل شود؛ با این وجود در این خصوص رویه قضایی کشور موضوع جرم انتقال مال غیر را محدود به اموال مادی نموده و آن را به سایر حقوق مالی (غیر از حق مالکیت) تسری نداده است.

۱- دیوان عالی کشور در رأی شماره ۱۳۱۸/۴/۶-۷۵۷ در این خصوص اشعار میدارد: «قانون انتقال مال غیر مصوب، ۱۳۰۸ اعم از منقول و غیرمنقول است و تخصیص آن به اموال غیرمنقول دلیلی ندارد» (رأی شماره ۷۵۷-۷۸/۲/۷) همچنین اداره حقوقی قوه قضائیه در نظریه شماره ۱۳۱۸/۴/۶ در این مورد بیان میدارد که: «کلمه مذکور در قانون راجع به اشخاصی که مال غیر را انتقال میدهند و با تملیک می کنند و مجازات آنها دلالت بر اموال منقول و غیرمنقول دارد. به عبارت دیگر اطلاق بدون قید با قرینه لفظی ناظر بر کلیه اموال اعم از منقول و غیرمنقول است...»

۲-۱-۳) تعلق به غیر: در صورت تعلق کل مال به غیر، در جرم دانستن عمل مرتكب، تردیدی وجود نخواهد داشت. به علاوه در اموال مشاعی، انتقال سهم خود به صورت اشاعه توسيط يکی از شرکا، در شمول مقررات كيفري انتقال مال غير قرار نمي گيرد. مع الوصف در خصوص انتقال سهم خود به صورت مفروز يا اضافه بر سهم خود، همچون ديگر جرايم عليه اموال آرای متفاوتی در اين زمينه از سوی محکم عالي و تالي صادر گردد. است.

چند نکته قابل ذكر در ماده ۱ قانون انتقال مال غیر به نظر می رسد:

نکته اول اين است که موضوع اين قانون اعم از اموال منقول و غير منقول است و اختصاص دادن آن به اموال غير منقول وجهی ندارد و نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه به شماره ۷/۸۲۲۷ به تاريخ ۱۰/۱۲/۷۳ نيز در راستاي تأييد اين مدعى است بنابراين نظریه : «عموم و اطلاق کلمه مال شامل مال منقول و غير منقول است.»

نکته دوم اين است که با توجه به تصریح اين ماده ، انتقال مال اعم است از انتقال عین يا منفعت. بنابراين کسی که مال غیر را بدون مجوز قانونی اجاره دهد ، مشمول حکم اين ماده قرار می گيرد. نکته سوم اين که آيا شريكي که مال مشاع شرييك خود را به ديگري منتقل نماید نيز مشمول مقررات اين ماده می شود يا نه؟

ماده يك قانون انتقال مال غیر مقرر ميدارد: «کسی که مال غیر را با علم به اينکه مال غیر است به نحوی از انجاء عيناً يا منفعتاً بدون مجوز قانونی به ديگري منتقل کند ، کلاهبردار محسوب و مطابق ماده (۲۳۸) قانون مجازات عمومی محکوم می شود.

در پاسخ به اين سوال می گویيم: انتقال مال مشاع به دو صورت ممکن است انجام شود: ۱ - شرييك به اندازه سهم خود از مال مشترک ، بدون رضایت شرييکش به ديگري منتقل نماید. ۲ - شرييك علاوه بر سهم خود مشاع شرييکش را نيز بدون رضایت او به ديگري نماید.

به نظر می رسد فرض دوم مشمول قانون انتقال مال غير خواهد بود و نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه به شماره ۷/۲۶۵۲ به تاريخ ۱۰/۷/۷۰ نيز مويد اين نظر است طبق اين نظریه: «اگر شرييك مال مشاع فقط سهم خود را مشاعاً بفروشد و قصد انتقال سهم ساير شرکا را نداشته باشد ، اين عمل جرم نيست. مثلاً کسی که مالک يك دانگ مشاع از منزلی است اگر همان يك دانگ را بفروشد

، آن عمل عنوان جزایی ندارد ولی اگر به صورت مفروز یا معین یا اضافه بر سهم خود انتقال دهد یا
قصد انتقال سهم شریک را داشته باشد ، عمل ارتکابی او انتقال مال غیر محسوب می گردد.»

**شما در حال حاضر نسخه رایگان این مقاله را در اختیار دارید که کامل
نیست برای دریافت نسخه کامل (۴۲ صفحه) که به صورت فایل word و
قابل ویرایش می باشد می توانید از لینک زیر اقدام کنید .**

<http://www.khodkarabi.com/?p=۸۹۷>

فهرست منابع:

- (۱) حبیب‌زاده، محمد جعفر(۱۳۸۰) حقوق جزای اختصاصی(جرائم علیه اموال)، چاپ سوم، - انتشارات سمت.
- (۲) حبیب‌زاده، محمد جعفر(۱۳۸۲) حقوق جزا یک (کلاهبرداری و جرائم مشابه در حقوق ایران)، چاپ اول، - انتشارات سنجش.
- (۳) آزمایش، علی (۱۳۷۶)، رکن معنوی جرم (جزوه درسی) تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- (۴) آزمایش، علی،(۱۳۷۶) بررسی جرم جعل(جزوه درسی) تهران دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- (۵) آزمایش علی،(۱۳۷۴) جرائم علیه اموال و مالکیت (جزوه درسی) تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- (۶) بازگیر، یدالله، (۱۳۷۶)، کلاهبرداری، اختلاس و ارتشاء در آرای دیوان عالی کشور، تهران، نشر حقوقدانان.

- (۷) بهرامی، بهرام، (۱۳۷۷)، معامله فضولی، انتقال مال غیر، چاپ اول، تهران، چاپخانه روزنامه رسمی کشور.
- (۸) محسنی، مرتضی و کلانتریان، مرتضی، (۱۳۷۴)، مجموعه نظرهای اداره حقوقی قوه قضائیه در زمینه مسائل کیفری، جلد دوم، تهران، روزنامه‌رسمی، بی‌تا.
- (۹) میرمحمد صادقی، حسین، (۱۳۸۴)، حقوق کیفری اختصاصی، جرایم علیه اموال و مالکیت چاپ دوازدهم، تهران، نشر میزان.
- (۱۰) ولیدی، محمد صالح، (۱۳۷۱)، حقوق جزای اختصاصی، جرایم علیه اموال و مالکیت، تهران، چاپخانه سپهر.
- (۱۱) شکری، رضا-سیروس، قادر (۱۳۸۴) قانون مجازات اسلامی در نظم کنونی- چاپ چهارم- نشر مهاجر.
- (۱۲) ایرانی ارباطی، بابک (۱۳۸۴) مجموعه نظرهای مشورتی جزایی- چاپ اول- انتشارات مجلد.
- (۱۳) شامبیاتی، هوشنگ، (۱۳۷۵) جرایم علیه اموال و مالکیت- چاپ دوم- انتشارات ویستار.
- (۱۴) گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۰) جرایم علیه اموال و مالکیت- چاپ هفتم- انتشارات دانشگاه تهران.

فواین و مقررات:

- ۱- قانون مجازات اسلامی، مصوب ۹/۷/۱۳۷۰،
- ۲- قانون راجع به اشخاصی که مال غیر را انتقال می‌دهند و یا تملک می‌کنند و مجازات آنها مصوب دوم جزوی ۱۳۰۲
- ۳- قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند مصوب دوم مرداد ۱۳۰۷
- ۴- قانون تشدید مجازات مرتكبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری (مصطفوی ۱۳۶۴/۶/۲۸) مجلس شورای اسلامی و تأیید ۹/۱۳۶۷/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام.